

Föstudaginn 3. maí 1985.

Nr. 105/1985 **Logi Pétursson**

gegn

Iðnaðarbanka Íslands h/f

Útivistardómur.

Dómur Hæstaréttar.

Málsókn þessi fellur niður.

Áfrýjandi, Logi Pétursson, er eigi sækir dómþing í máli þessu, greiði 480,00 króna útivistargjald til ríkissjóðs, ef hann vill fá mál sitt tekið fyrir af nýju.

Föstudaginn 3. maí 1985.

Nr. 205/1982 **Hafskip h/f**

(Björn Ólafur Hallgrímsson hdl.)

gegn

Royal Insurance Company Ltd.

(Skúli Th. Fjeldsted hrl.)

Farmflutningar. Skaðabótamál.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Þ. Torfason, Guðmundur Skaftason, Halldór Þorbjörnsson og Sigurgeir Jónsson og Gaukur Jörundsson prófessor.

Áfrýjandi hefur skotið málinu til Hæstaréttar með stefnu 20. október 1982. Hann gerir þessar dómkröfur:

Aðalkrafa: Að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnda í málinu og honum dæmdur málskostnaður úr hans hendi bæði í héraði og fyrir Hæstarétti.

Varakrafa: Að hann verði einungis dæmdur til að greiða stefnda £ (GBP) 8.952,35 með 8% ársvöxtum frá 30. október 1981 til 1. október 1982, með 7 % ársvöxtum frá þeim degi til 15. mars 1983, með 8% ársvöxtum frá þeim degi til 21. nóvember 1983, með 7% ársvöxtum frá þeim degi til 11. ágúst 1984, með 9,5% ársvöxtum frá þeim degi til 19. nóvember 1984, með 8,5% ársvöxtum frá þeim degi til 1. janúar 1985, með 7,5% ársvöxtum frá þeim degi til 11. janúar 1985, með 8% ársvöxtum frá þeim degi til 1. mars 1985, með 8,5% ársvöxtum frá þeim degi til 11. mars 1985, en með 9,5% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags. Þá krefst hann þess, að málskostnaður bæði í héraði og fyrir Hæstarétti verði látinn falla niður.

Stefndi krefst þess, að hinn áfrýjaði dómur verði staðfestur, þó þannig, að vextir af hinni dæmdu fjárhæð verði 8% ársvextir frá 30. október 1981 til 1. október 1982, 7% ársvextir frá þeim degi til 15. apríl 1983, 8% ársvextir frá þeim degi til 21. nóvember 1983, 7% ársvextir frá þeim degi til 13. ágúst 1984, 9,5% ársvextir frá þeim degi til 11. mars 1985, en 13% ársvextir frá þeim degi til greiðsludags. Hann krefst og málskostnaðar úr hendi áfrýjanda fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétt hafa verið lögð nokkur ný gögn.

Farmskírteini áfrýjanda var ritað á svonefnt „Conlinebill“ eyðublað og hafði að geyma í 2. gr. hinna prentuðu skilmála megin-skildaga (Paramount Clause), er gilda skyldi um flutning á vörugámi þeim, sem um ræðir í málinu. Íslensk þýðing skildaga þessa, svo sem hann var orðaður í farmskírteininu, er greind í hinum áfrýjaða dómi. Af skildaganum leiddi, að Haag-reglurnar í þeirri gerð sem þær höfðu verið lögleiddar í Bretlandi, réðu sem samningsákvæði réttarstöðu áfrýjanda gagnvart farmskírteinishafa, þar á meðal um ábyrgð hans vegna glataðs eða skemmds farms, að því leyti sem ófrávikjanlegar réttarreglur stóðu þessu ekki í vegi. Jafnframt verður að líta á skildagann sem meginákvæði gagnvart öðrum prentuðum ákvæðum farmskírteinisins um flutningsskilmála.

Samkvæmt 2. mgr. 143. gr. siglingalaga nr. 66/1963 getur farmflytjandi ekki borið fyrir sig, að vara hafi verið flutt á þilfari, ef þess er ekki getið í farmskírteini. Ekki leiðir af áður greindum megin-skildaga og lögum þeim, sem hann vísar til, að áfrýjanda beri

meiri réttur að þessu leyti. Þykir áfrýjandi samkvæmt þessu ekki geta borið fyrir sig ákvæði 19. gr. hinna prentuðu skilmála í farmskírteininu því til framdráttar, að honum hafi verið heimilt að flytja gáminn á þilfari m/s Rangár, sem ekki var gerð til gámaflutninga sérstaklega, án þess að taka þetta gagnert fram í farmskírteininu. Ekki hefur áfrýjandi heldur leitt rök að því, að honum hafi verið þetta heimilt vegna almennrar venju, sem myndast hafi um vöruflutninga á sjó til íslenskra hafna, þegar vörur eru fluttar í gámum.

Fyrir Hæstarétti hefur áfrýjandi ekki uppi andmæli gegn kröfum stefnda á þeim grundvelli, að eftir farmskírteininu sé ábyrgð hans vegna hins týnda vörugáms takmörkuð við aðra og lægri fjárhæð en nemur dómkröfu stefnda. Leggja aðiljar til grundvallar í málflutningi, að lög þau í Bretlandi, sem til eigi að teljast vísað í megin-skildaga farmskírteinisins, séu Carriage of Goods by Sea Act 1971, sem byggist á Brüsselsamþykktinni 25. ágúst 1924 ásamt viðauka, undirrituðum í Brüssel 23. febrúar 1968 (Haag-Visby reglunum), þó að í skildaganum sé ekki skírskotað til greinds viðauka sérstaklega.

Samkvæmt framansögðu og að öðru leyti með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms ber að staðfesta hann, þó þannig, að vextir af dæmdri fjárhæð verða þeir, sem stefndi krefst fyrir Hæstarétti og í dómsorði segir.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma áfrýjanda til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, sem ákveðst 70.000,00 krónur.

D ó m s o r ð:

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður, þó þannig, að vextir af hinni dæmdu fjárhæð verði 8% ársvextir frá 30. október 1981 til 1. október 1982, 7% ársvextir frá þeim degi til 15. apríl 1983, 8% ársvextir frá þeim degi til 21. nóvember 1983, 7% ársvextir frá þeim degi til 13. ágúst 1984, 9,5% ársvextir frá þeim degi til 11. mars 1985, en 13% ársvextir frá þeim degi til greiðsludags.

Áfrýjandi, Hafskip h/f, greiði stefnda, Royal Insurance Company Ltd., 70.000,00 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 26. júlí 1982.

Mál þetta er höfðað með stefnu, útgefinni 26. október 1981. Var það dómtekið, að loknum munnlegum málflutningi 29. f.m.

Stefnandi er Benedikt Blöndal, hæstaréttarlögmaður hér í borg, fyrir hönd Royal Insurance Company Limited, New Hall, Liverpool, Englandi.

Stefndi er Hafskip hf., Hafnarhúsinu við Tryggvagötu hér í borg.

Dómkröfur stefnanda:

Að stefnda verði gert að greiða £ 9.694,25 ásamt 15% ársvöxtum frá 13. maí 1979 til greiðsludags og málskostnað að skaðlausu.

Dómkröfur stefnda:

Aðallega, að hann verði sýknaður af kröfum stefnanda og stefnandi verði dæmdur til að greiða honum málskostnað að mati dómsins, en til vara, að stefnufjárhæðin verði lækkuð verulega, vextir lækkaðir og málskostnaður látinn falla niður.

Krafa stefnanda er byggð á því, að hann hafi sem tryggingasali selt vátryggingu fyrir vörur, sem firmað Twyfords Ltd. í Stoke on Trent í Englandi seldi fyrirtækinu Vatnsvirkjanum hf. hér í borg. Vátryggingarfjárhæðin hafi numið £ 9.685,00. Hafi seljandi séð um að senda kaupanda vörurnar. Vörum þessum hafi sendandi komið fyrir í gámi. Hafi fylgt honum þau fyrirmæli, að ekki mætti flytja hann á þilfari nema að tilkynna það skriflega, ella yrði farmflytjandi gerður ábyrgur fyrir tjóni, sem vörurnar yrðu fyrir. Gámurinn hafi verið fluttur frá Ipswich til Reykjavíkur með skipi stefnda ms. Rangá í maímánuði 1979, en þrátt fyrir fyrirmæli þau, sem honum fylgdu, hafi honum verið komið fyrir á þilfari skipsins, án þess að það væri tilkynnt sendanda. Þess hafi ekki verið getið í farmskírteini því, sem stefndi gaf út, að gámurinn væri fluttur á þilfari, og hafi sendandi því mátt treysta því, að svo yrði ekki gert. Ms. Rangá hafi fengið á sig brotsjó í þessari ferð og hafi gámurinn farið útbyrðis og týnst. Stefnandi hafi bætt eiganda varanna tjón það, sem hann varð fyrir, og fengið framselda kröfu hans á hendur stefnda.

Er því haldið fram, að stefndi hafi rofið samningsskyldur sínar sem farmflytjandi með því að flytja gáminn á þilfari skipsins þrátt fyrir fyrirmæli sendanda og án þess að geta þess sérstaklega á farmskírteini með sérstakri áritun. Sé ljóst, að ekki hefði orðið tjón á gáminum, ef hann hefði verið í lest skipsins. Sendandi varanna og viðtakandi þeirra, sem verið hafi grandlausir um þetta atriði, hafi mátt treysta því, að gámurinn væri fluttur í lest skipsins. Á þessum tíma hafi flutningar á gámum ekki verið orðnir svo tíðir, að menn hafi almennt mátt búast við, að gámar væru fluttir á þilfari. Ekki hafi almennt verið farið að nota til flutninga til landsins skip, sem byggð eru sérstaklega til að flytja gáma, og ekki hafi ms. Rangá verið byggð til slíkra flutninga. Af öllum þessum ástæðum geti stefndi ekki borið

fyrir sig fyrirvara í 19. gr. farmskírteinisins um þennan flutning, svo sem hann hafi gert.

Þá er því haldið fram, að veður það, sem skipið fékk á leiðinni, hafi ekki verið verra en búast megi við á þessari siglingaleið á þessum tíma árs. Því megi rekja tjónið til ófullnægjandi búnaðar fyrir gáminn á þílfari og ófullnægjandi festinga hans. Sönnunarbyrði um þessi atriði hvíli á stefnda og hafi hann ekki fullnægt henni. Fram hafi komið, að krókur í einni af festingum gámsins hafi rést, og gefi það til kynna, að festingarnar hafi ekki verið nógu traustar. Sé með öllu ósannað, að þarna hafi verið um að ræða leyndan galla.

Þá er því að lokum haldið fram, að samkvæmt 2. gr. farmskírteinis þess, sem stefndi gaf út um flutning þennan, gildi um hann svonefndar Haag-reglur frá 1924, eins og þær hafi verið lögfestar í landi því, sem varan var flutt frá. Umræddur gámur hafi komið frá Englandi og því gildi hér ákvæði Haagreglnanna, eins og þær hafi verið lögfestar í Carriage of Goods by Sea Act frá 1924 ásamt breytingum, sem gerðar hafi verið á Haagreglunum með svonefndum Haag-Visbyreglum, eins og þær voru lögfestar í Carriage of Goods by Sea Act frá 1971. Haagreglurnar geri ekki ráð fyrir þílfars-flutningi, sbr. c-lið 1. gr. Þá felist einnig í ákvæðum 2. tl. 3. gr., að ekki sé gert ráð fyrir, að vörur séu fluttar á þílfari. Flutningssamningurinn, sem gerður var á grundvelli þessara ákvæða, feli í sér, að þar sem þess hafi ekki verið getið sérstaklega með áritun á farmskírteinið, að gámurinn væri fluttur á þílfari, hafi sendandi mátt treysta því, að hann yrði fluttur í lest skipsins. Annað sé brot á farmsamningnum samkvæmt farmskírteinis-reglum og séu ákvæði farmskírteinisins, sem fara í bága við það, ógild. Því geti stefndi ekki borið fyrir sig fyrirvara í 19. gr. farmskírteinisins.

Er því haldið fram, að með því að brjóta farmsamninginn með þessum hætti hafi stefndi glatað rétti til að bera fyrir sig ýmsa fyrirvara, sem Haag-reglurnar heimili, svo sem að undanskilja sig ábyrgð á tjóni á farmi af völdum Perils of The Sea, samkvæmt 4. gr. reglnanna.

Er því einnig haldið fram, að flutningur gámsins á þílfari jafngildi ófullnægjandi stúun samkvæmt ákvæðum Haagreglnanna, eins og þær eru lögfestar í Carriage of Goods by Sea Act, og því geti stefndi ekki borið fyrir sig neina af fyrirvörum 4. gr. reglnanna.

Fjárhæð kröfu stefnanda er byggð á váttryggingarfjárhæð, eins og hún kemur fram í váttryggingarskírteini því, sem stefnandi gaf út, £ 9.685,00 að viðbættum kostnaði við tjónkönnun, £ 9,25.

Sýknukrafa stefnda er byggð á því, að á undanförnum árum hafi flutningar á vörum í gámum aukist mikið. Hafi Twyforde Ltd., sem selt hafi vörur sínar um áraraddir til Íslands, sjálft óskað eftir að hlaða vörum sínum í gáma. Öll skipafélög, sem annast flutninga á sjó til landsins, áskilji sér

rétt í farmskírteinum sínum til að mega flytja vörur í gámum á þilfari. Þetta sé þekkt staðreynd í viðskiptaheiminum. Hafi fyrirsvarsmenn Twy-fords því hlotið að vita, að verulegar líkur væru til þess, að gámurinn með vörum fyrirtækisins yrði fluttur á þilfari. Í 19. gr. farmskírteinis um flutning þennan sé afdráttarlaus heimild farmflytjanda til að mega flytja vöruna á þilfari, ef honum sýnist svo. Þeim rétti hafi stefndi ekki afsalað sér. Ekki fái staðist sú staðfhæfing stefnanda, að sendandi hafi mátt treysta því, að varan yrði ekki flutt á þilfari. Hann hafi þvert á móti fastlega mátt gera ráð fyrir því. Hafi því ekki verið um neitt samningsrof að ræða af hálfu stefnda. Umboðsmenn stefnda hafi ekki fengið neina orðsendingu frá stefnanda um sendinguna og jafnvel þótt svo hefði verið, hefði það ekki haft áhrif á rétt stefnda til að flytja gáminn á þilfari. Skjal það, sem sendandi telji hafa fylgt gáminum, hafi enga þýðingu í málinu, enda hafi sendandi ekki glatað neinum rétti gagnvart váttryggjanda farmsins, sem þegar hafi bætt tjónið að fullu.

Þá er því haldið fram, að umbúnaður farmsins hafi ekki verið með öðrum hætti en venjulegt er á þessum árstíma. Festingar, sem hafi verið nýjar, hafi rést upp, þegar brotsjórinn kastaði skipinu til. Hljóti þar að hafa verið um að ræða leyndan galla í festingu. Í Haagreglunum, sem eigi við um sendingu þessa, sé einmitt ákvæði í c-lið 2. tl. 4. gr., sem kveði á um, að farmflytjandi beri ekki ábyrgð á tjóni, sem stafar af „Perils of the sea“. Hafi brotsjór sá, sem kastaði skipinu til, augljóslega verið slíkt tilvik. Í p-lið sömu greinar sé jafnframt tekið fram, að farmflytjandi ábyrgist ekki tjón, sem stafi af leyndum göllum í festingum.

Þá er því haldið fram, að í nútíma farmflutningum fái ekki staðist sá skilningur stefnanda á ákvæði c-liðar 1. gr. og 2. tl. 3. gr. Haagreglna, að ekki sé gert ráð fyrir, að farmur sé fluttur á þilfari. Hefði það í för með sér, að allur sá farmur, sem skipafélög flytji nú til landsins í gámum á þilfari, sé fluttur þannig í blóra við samningsákvæði farmsamnings.

Í greinargerð stefnda var varakrafa hans í fyrsta lagi byggð á því, að fram komi, að vörur þær, sem í gáminum voru, hafi verið seldar með CIF skilmálum og hafi verð þeirra verið £ 7.741,24.

Móttakandi virðist hafa greitt farmgjaldið, sem numið hafi £ 847,24. Cif verð varanna hafi þannig numið £ 8.592,35, sem sé hámark ábyrgðar stefnda.

Í öðru lagi var því haldið fram, að hér eigi við Haag-Visby reglurnar um hámark ábyrgðar farmflytjanda og hafi stefnandi ekki sýnt fram á, hverju það nemi.

Við munnlegan flutning málsins var því hins vegar haldið fram, að í Paramount Clause farmskírteinisins sé Haag-Visbyreglnanna ekki getið og verði þeim því ekki beitt í máli þessu. Hins vegar beri að beita ákvæði

Haagreglnanna, eins og þær voru lögfestar með Carriage of Goods By Sea Act frá 1924, en þar sé hámarksábyrgð farmflytjanda £ 100,00.

Þá kemur einnig fram í greinargerð stefnda, að þótt talið verði, að stefndi beri fébótaábyrgð á vörum þeim, sem fórust, þá beri að lækka bætur með hliðsjón af því ofsaverði, sem var orsök tjónsins. Einnig er því haldið fram, að lækka beri bætur samkvæmt 25. gr. laga um váttryggingasamninga.

Ályktun dómsins.

Eðli málsins samkvæmt er farmi, sem fluttur er á þilfari, meiri hætta búin en farmi, sem fluttur er í lest. Hefur þessarar staðreyndar gætt í reglum um farmflutninga á sjó.

Hefur það verið grundvallarregla, að þess sé getið sérstaklega af farmflytjanda í farmskírteini, ef farmur er fluttur á þilfari eða hversu mikill hluti af tilteknum farmi er fluttur á þilfari, þegar um slíkt hefur verið að ræða.

Á undanförnum árum hefur sú breyting orðið á flutningum stykkjavöru á sjó, að tekið er að búa um þær í gámum. Hafa einnig verið smíðuð skip, sem eru hönnuð sérstaklega til að flytja gáma. Ms. Rangá er ekki hönnuð sérstaklega til að flytja gáma.

Fyrirtækið Twyfords lét búa um hinar seldu vörur í umræddum gámi og sendi með honum fylgiskjal, er hann var fluttur frá verksmiðju fyrirtækisins til útskipunarhafnar. Auk upplýsinga um vörusendinguna sjálfa var í fylgiskjali þessu gerð grein fyrir því, að váttrygging sú, sem keypt hafði verið fyrir vörurnar, miðaðist við, að gámurinn yrði fluttur í lest skipsins. Var jafnframt mælt fyrir um, að ef ekki yrði unnt að koma því við, yrði það tilkynnt sendanda skriflega. Að öðrum kosti yrði viðkomandi gerður ábyrgur fyrir tjóni, sem yrði á sendingunni.

Skjal þetta var ekki ritað til stefnda, og virðist það vera fylgiskjal til leiðbeiningar fyrir þann, sem flutti gáminn til uppskipunarhafnar, eða fyrir miðlara þann, sem sá um að senda gáminn til Íslands fyrir hönd hins erlenda seljanda varnanna.

Gegn mótmælum stefnda er ósannað, að fylgiskjal þetta eða fyrirmæli þau, sem þar komu fram, hafi borist þeim, sem störfuðu í umboði stefnda á fermingarstað skipsins. Verður því ekki byggt á því, að fyrirmæli þessi hafi lagt á stefnda þær skyldur, sem í þeim fólust.

Eintak farmskírteinisins, sem lagt hefur verið fram í málinu, ber með sér, að fyrirtækið Twyfords Ltd. sendi Vatnsvirkjanum hf. hér í borg gám með „Sanitary Ware & Fittings“ með skipi stefnda, ms. Rangá. Er skráð sérstaklega á farmskírteinið, að það sé ekki til framsals, og jafnframt að farmgjald skuli greitt á ákvörðunarstað, hvort sem skipið og/eða varan hafi farist eða ekki. Þá kemur og fram í prentaðri yfirlýsingu, svo sem venja

er, að varan virðist vera í góðu ástandi, er tekið er við henni á skipsfjöl, en ekki sé vitað um magn, gæði o.s.frv. og að farmflytjandi taki að sér að flytja vöruna og afhenda hana í góðu ástandi gegn greiðslu farmgjalds. Þá er í þessari prentuðu yfirlýsingu ákvæði þess efnis, að með því að veita farmskírteininu viðtöku samþykki sendandi sérstaklega og viðurkenni öll ákvæði farmskírteinisins á báðum síðum þess, hvort sem þau séu skrifuð, prentuð, áletruð með stimpli eða skráð á annan hátt, svo sem þau væru skráð af sendandanum sjálfum.

Hinir almennu prentuðu skilmálar farmskírteinisins hafa í 2. gr. að geyma svokallað aðalákvæði (Paramount Clause). Hljóðar það svo í íslenskri þýðingu:

„Hagreglurnar, sem eru í alþjóða samþykktinni til samræmingar á vissum reglum tengdum farmskírteinum og dagsettar eru í Brüssel 25. ágúst 1924, skulu ná til þessa samnings, eins og lög segja til um í landi því sem afskipun fer fram. Ef engin slík lög eru í gildi í því landi skulu tilsvarandi lög í móttökulandinu eiga við. En ef um er að ræða skipsfarma, sem engin slík lög geta náð til, skal fyrrnefnd alþjóðasamþykkt ráða.“

Í a-lið 19. gr. þessara almennu skilmála er kveðið á um, að farmflytjanda sé heimilt að búlka vörur í skipið í því landi ástandi sem hann tekur við þeim eða koma þeim fyrir í gámum eða öðrum flutningsumbúðum, ef hann kys það.

Ákvæði b-liðar 19. gr. er svohljóðandi í íslenskri þýðingu:

„Gáma, tengivagna og flytjanlega geyma, hvort sem þeir eru hlaðnir af farmflytjanda, eða hann tekur við þeim úr hendi sendanda, má flytja í lest eða á þilfari, án tilkynningar þar um til sendanda.“

Í c-lið þessarar sömu greinar er ákvæði þess efnis, að ábyrgð farmflytjanda á farmi, sem komið er fyrir samkvæmt ákvæðum a- og b-liða, skuli ráðast af Haagreglunum, eins og þær hafi verið skilgreindar í fyrri ákvæðum skilmálanna, þrátt fyrir að vörurnar séu fluttar á þilfari, og skuli slíkar vörur teknar með við niðurjöfnun sameiginlegs sjóttjóns og verða bættar við slíka niðurjöfnun.

Svo sem áður er rakið, byggir stefndi á því, að heimilt hafi verið að flytja umræddan gám á þilfari samkvæmt ákvæði b-liðar 19. gr. skilmálanna.

Við skýringu á ákvæði þessu verður í upphafi að líta til aðalákvæðis skilmálanna (Paramount clause). Samkvæmt því skulu svokallaðar Haag-reglur, sem dagsettar eru í Brüssel 25. ágúst 1924, ná til samnings þess, sem felst í farmskírteininu, eins og lög segja til um í landi því, sem útskipun fer fram.

Með Carriage of Goods by Sea Act frá 1924 voru Haagreglurnar lög-teknar í Bretlandi. Með svonefndum Visbyreglum, sem samþykktar voru

í Stokkhólmi 1963, var gerð breyting á ákvæðum Haagreglnanna. Með Carriage of Goods by Sea Act frá 1971 var á grundvelli Visbyreglnanna gerð breyting á ákvæðum laganna frá 1924. Var þá m.a. breytt hámarksfjárhæð bóta, sem farmflytjandi skyldi greiða fyrir hverja flutningseiningu, úr £ 100,00 í 10.000 franka (Poincare franka), eða 30 franka fyrir hvert kíló af heildarþunga vörusendingar hvort sem hærra yrði.

Þykir mega leggja til grundvallar, að með lögunum frá 1971 hafi verið breytt ákvæðum Haagreglnanna, eins og þær höfðu verið lögfestar 1924, og séu þau lög þannig breytt nógildandi ensk lög um þetta efni.

Það er eitt af grundvallarákvæðum Haagreglnanna, að þær gildi ekki um farm, sem fluttur er á þílfari. Kemur það m.a. fram í c-lið 2. gr., þar sem kveðið er á um, að orðið vörur í reglunum taki ekki til lifandi dýra og farms, sem sagður er fluttur á þílfari samkvæmt flutningssamningi og er raunverulega fluttur þannig.

Fyrirvari b-liðar 19. gr. hinna almennu skilmála farmskírteinisins í þessu máli fer því í bága við þetta grundvallarákvæði Haagreglnanna. Reglurnar gera að vísu ráð fyrir því, að unnt sé að semja sérstaklega um, að þær gildi um farm, sem fluttur er á þílfari. Farmskírteini það, sem hér er fjallað um, felur ekki í sér samning um, að umræddur gámur yrði fluttur á þílfari. Er ekki unnt að líta svo á, að fyrirvari 19. gr. almennu skilmálanna og viðtaka farmskírteinisins eftir áritun þess af hálfu stefnda veiti því samningsgildi um það atriði. Bar stefnda að láta það koma fram með sérstakri áritun á farmskírteinið, ef aðeins var unnt að flytja gáminn á þílfari. Hefði það einnig verið í samræmi við vilja fyrirsvarsmanna Twyforðs Ltd. svo sem kom fram í áðurgreindum fyrirmælum, sem fylgdu sendingunni frá þeim. Var slík áritun til fyllingar á efni samnings þess, sem fólst í farmskírteininu. Verður að líta svo á, að farmsendandi og viðtakandi farmsins hafi átt rétt á að fram kæmi í farmskírteininu í samræmi við framangreint grundvallarákvæði Haagreglnanna, að gámurinn yrði fluttur á þílfari.

Er ósannað, að það sé viðtekin venja við flutninga á gámum á sjó, að þess sé ekki getið í farmskírteini, þótt gámur sé fluttur á þílfari. Er einnig ósannað, að slík venja hafi myndast um flutning farms í gámum frá Twyforðs Ltd. með skipum stefnda.

Samkvæmt því, sem hér hefur verið rakið, verður að líta svo á að með því að flytja umræddan gám á þílfari án þess að geta þess ótvírætt í farmskírteini hafi stefndi brotið gegn farmsamningnum, sem fólst í farmskírteininu, og geti hann því ekki borið fyrir sig fyrirvara Haagreglnanna, sem hann byggir á og kynnu að hafa firrt hann ábyrgð á tjóni sem þessu. Ber stefndi því fébótaábyrgð á tjóni því, sem varð, er gámurinn með umræddri vörusendingu fór fyrir borð og sökk.

Í bréfi Vatnsvirkjans hf. frá 30. maí 1979 kemur fram, að tjón fyrirtækisins nemi þessum fjárhæðum:

1. Verð varanna samkvæmt vörureikningi	£ 7.745,11
2. Flutningskostnaður	— 847,24
3. Kostnaður við gám	— 285,31
4. 10% ágóði	— 888,69
5. Kostnaður við könnun á tjóni	— 9,25
Samtals	£ 9.775,60

Það verður að telja, að kostnaður við sérstakan umbúnað um vörusendinguna, svo sem gámurinn var, sé hluti af tjóni því, sem varð. Verður einnig að líta svo á, að ágóði og tjónkönnun séu almennt viðurkenndir þættir í tjóni sem þessu.

Fjárhæð váttryggingar þeirrar, sem keypt hafði verið hjá stefnanda, nam £ 9.685,00. Hefur ekki verið vefengt, að stefnandi hafi einnig greitt kostnað við tjónkönnun. Verða þær fjárhæðir því lagðar til grundvallar kröfum stefnanda.

Af hálfu stefnda hefur því ekki verið haldið fram, að stefnandi hafi verið óskyld að greiða fjárhæðir þessar. Ekki hefur heldur verið byggt á því, að málshöfðunarfrestur hafi verið liðinn, er mál þetta var höfðað, eða aðrir frestir hafi liðið, sem valdi því, að krafa stefnanda sé fallin niður.

Eins og atvikum málsins er háttað, þykir ekki grundvöllur til að lækka fjárhæð kröfu stefnanda með tilliti til veðurs, er umræddur atburður gerðist.

Ekki þykir heldur grundvöllur til að beita heimild 25. gr. laga um váttryggingasamninga til að lækka kröfu stefnanda.

Verður niðurstaða málsins því sú, að stefndi verður dæmdur til að greiða stefnanda £ 9.694,25. Ekki kemur fram, að stefnandi hafi greitt tjónþola vexti af fjárhæðinni. Það kemur ekki ótvírætt fram, hvenær hann innti greiðsluna af hendi, og ekki kemur ótvírætt fram, hvenær hann krafði stefnda um greiðslu. Af þessum sökum verða 15% ársvextir dæmdir af fjárhæðinni frá þingfestingu málsins 30. október 1981.

Eftir þessum úrslitum málsins verður stefndi dæmdur til að greiða stefnanda kr. 34.000,00 í málskostnað.

Guðmundur Jónsson borgardómari kvað upp dóm þennan ásamt meðdómsmönnum Guðmundi Hjaltasyni skipstjóra og Hrafnkeli Guðjónsyni stýrimanni.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Hafskip hf., greiði stefnanda, Benedikt Blöndal hæstaréttarlögmanni fyrir hönd Royal Insurance Company Ltd., £ 9.694,25

með 15% ársvöxtum frá 30. október 1981 til greiðsludags og kr. 34.000,00 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Þriðjudaginn 7. maí 1985.

Nr. 195/1983. **Ásrún Auðbergsdóttir**

(Páll A. Pálsson hrl.)

gegn

Gjaldheimtunni í Reykjavík

(Guðmundur Vignir Jósefsson hrl.)

Uppboð. Skattar.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Björn Sveinbjörnsson, Guðmundur Jónsson, Guðmundur Skaftason, Halldór Þorbjörnsson og Magnús Thoroddsen.

Áfrýjandi hefur áfrýjað máli þessu með stefnu 13. október 1983. Hann krefst þess, að hinn áfrýjaði úrskurður verði úr gildi felldur og synjað um nauðungaruppböð á fasteigninni Breiðási 1 í Garðakaupstað. Hann krefst einnig málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefnda krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Eins og í hinum kærða úrskurði greinir, var bókuð sátt í fógætarétti Garðakaupstaðar 11. september 1980, þar sem Kristján P. Vilhelmsson lofaði að greiða Gjaldheimtunni í Reykjavík skuldir á nafni Goðaborgar s/f og Christians P. Willardsens að fjárhæð gkr. 2.737.047 með þeim vöxtum, sem þinggjaldaskuldir bera á hverjum tíma. Í sáttinni var sá fyrirvari, að Kristján áskildi sér rétt til að koma að sönnunargögnum um, að hann væri ekki réttur aðili kröfunnar eða að um ranga álagningu á Goðaborg s/f og/eða Christian P. Willardsen væri að ræða. Síðan var með samþykki eiginkonu